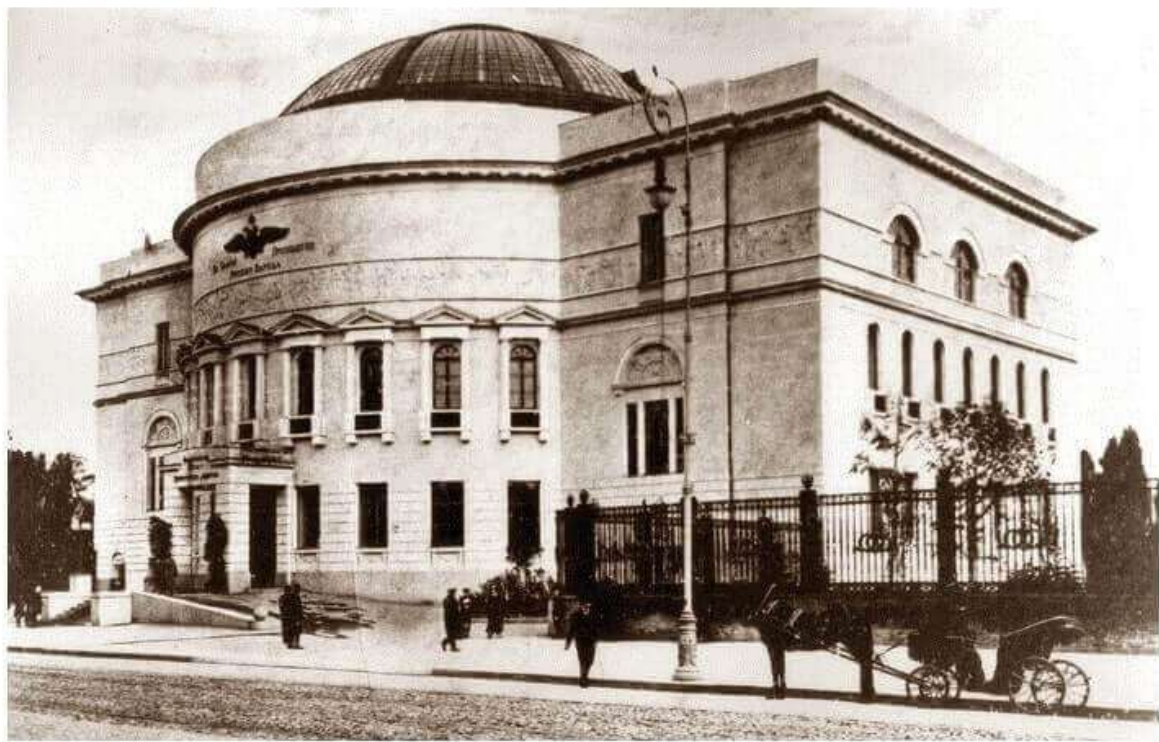

Група 105 Урок №8
Історія України
Тема: I та II Універсал Центральної Ради.

Київський педагогічний музей, де проходили засідання Української центральної ради

Універсали УЦР — нормативні акти Української центральної ради, що видавалися протягом 1917–1918 років і стали важливим елементом розбудови національної державності України. Було видано чотири універсали. Першим універсалом заявлено про українську автономію в складі демократичної (немонархічної) Росії, останнім проголошено незалежність України.

Зміст

I універсал

Перший універсал Центральної ради ухвалено 23 червня (10 червня — за юліанським стилем) 1917 року. Документ став відповіддю Тимчасовому уряду за небажання надати автономію, про яку було прийнято рішення на Першому всеукраїнському військовому з'їзді (18-21 травня — за ю. ст.).

УНІВЕРСАЛ

Української Центральної Ради

до українського народу, на Україні й по-за Україною суцього.

Народе Український! Народе селян, робітників, трудяшого ладу!
Волею своєю ти поставив нас, УКРАЇНСЬКУ ЦЕНТРАЛЬНУ РАДУ, на сторожі прав і вольностей Української Землі.

Найкращі сини твої, виборні люди від сел, від фабрик, від солдатських казарм, од усіх громад і товариств українських вибрали нас УКРАЇНСЬКУ ЦЕНТРАЛЬНУ РАДУ, і наказали нам стояти й боротися за ті права та вольности.

Твої, народе, виборні люди заявили свою волю так:

Хай буде Україна вільною. Не одділяючись від велиї Росії, не розриваючи з державою російською, хай народ український на своїй землі має право сам порядкувати своїм життям. Хай порядок і лад на Україні дають — виборні, вселюдним, рівним, прямим і тайним голосуванням — Всенародні Українські Збори (Софи). Вei закони, що повинні дати той лад тут у нас, на Україні, мають право видавати тільки наші Українські Збори.

Ті ж закони, що мають лад давати по велиї російській державі, повинні видаватися у Всеросійським Парламенті.

Ніхто краще нас не може знати, чого нам треба і які закони для нас лучші.

Ніхто краще наших селян не може знати, як порядкувати своєю землею. І через те ми хочемо, щоб після того, як буде одібрано по велиї Росії поміщицькі, казенні, царські, магістратські та інші землі у власність народів, як буде видано про це закона на Всеросійському Учредительному Зібранні, право порадкування нашими українськими землями, право користування ними належало тільки нам самим, нашим Українським Зборам (Софам). Так сказали виборні люди з усієї Землі Української.

Сказавши так, вони вибрали з-поміж себе нас, УКРАЇНСЬКУ ЦЕНТРАЛЬНУ РАДУ, і наказали нам бути на чолі нашого народу, стояти за його права і творити новий лад вільної АВТОНОМНОЇ УКРАЇНИ.

І ми, УКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА РАДА, звавши волю свого народу, вийли на себе великий тягар будови нового життя і приступили до тей великої роботи.

Ми гадали, що Центральне Російське Правительство простягне нам руку в сій роботі, що в згоді з ним ми, Українська Центральна Рада, зможемо дати лад нашій землі.

Але Тимчасове Російське Правительство одкинуло всі наші домагання, одіхнуло простягнену руку українського народу.

Ми вислали до Петрограду своїх делегатів (послів), щоб вони предстали Російському Тимчасовому Правительству наші домагання.

А найголовніші домагання ті були такі:

Щоб Російське Правительство прилюдно окремим актом заявило, що воно не стоїть проти національної волі України, проти права нашого народу на АВТОНОМІЮ.

Щоб Центральне Російське Правительство по всіх справах, що торкаються України, мало при собі нашого комісара по українських справах.

Щоб місцева власть на Україні була об'єднана одним представником від Центрального Російського Правительства, се-б то, вибраним нами, комісаром на Україні.

Щоб певна частина грошей, які збираються у Центральному Казні з нашого народу, була віддана нам, представникам свого народу на національно-культурні потреби його.

Всі ці домагання наші Центральне Російське Правительство ОДКИНУЛО.

Воно не хотіло сказати, чи признає за нашим народом право на автономію, на право самому порядкувати своїм життям. Воно ухилялось од відповіді, одіславши нас до майбутнього Всеросійського Учредительного Зібрання.

Центральне Російське Правительство не хотіло мати при собі нашого комісара, НЕ СХОТІЛО РАЗОМ З НАМИ ТВОРИТИ НОВИЙ ЛАД.

Так само НЕ СХОТІЛО ПРИЗНАТИ КОМІСАРА НА УКРАЇНУ, щоб ми могли разом з ним вести наш край до ладу й порядку.

І гроші, що збираються з нашої землі, одмовилось повернути на потреби нашої школи, освіти й організації.

І тепер, Народе Український, нас пригноблено, щоб ми самі творили нашу долю. Ми не можемо допустити край наш на безладді та занепад. Коли Тимчасове Російське Правительство не може дати лад у нас, коли не хоче стати разом з нами до великої роботи, то ми самі повинні квати її на себе. Се наш обов'язок перед нашим краєм і перед тими народами, що живуть на нашій землі.

І через те ми, УКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА РАДА, видіємо сей УНІВЕРСАЛ до всього нашого народу і сповідаємо: ОДИНИ САМИ БУДЕМО ТВОРИТИ НАШЕ ЖИТТЯ.

Отже, хай кожен член нашої нації, кожен громадянин села чи города однині знає, що настав час великої роботи.

Од сього часу кожна село, кожна волость, кожна управа городська чи земська, яка стоїть за інтереса Українського Народу, повинна мати НАЙЧІСНИШІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗНОСИНИ З ЦЕНТРАЛЬНОЮ РАДОЮ.

Там, де через дрібні причини адміністративна влада зосталась в руках людей, ворожих до українства, приписуємо нашим громадянам повести широку дужу організацію та освідчення народу, і тоді ПЕРЕВІБРАТИ АДМІНІСТРАЦІЮ.

В городах і тих місцях, де українська людина, лише неуміж з иншими національностями, приписуємо нашим громадянам негайно ПРИЙТИ ДО ЗГОДИ Й ПОРУЗУМІННЯ з ДЕМОКРАТІЄЮ ТАХ НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ і разом з ними приступити до підготовки нового правляшого життя.

ЦЕНТРАЛЬНА РАДА покладає націю, що народи неукраїнські, що живуть на нашій землі, також дбати про лад та спокій в нашім краю і в сій тайний час нестерпного безладдя, дружно одностайно з нами стануть до праці коло організації АВТОНОМІЇ УКРАЇНИ.

І коли ми зробимо ся підготовчу організаційну роботу, ми окличемо представників від усіх народів Землі Української і виробимо закони для неї. Ті закони той увесь лад, який ми підготуємо, Всеросійське Учредительне Зібрання має затвердити своїм законом.

Народе Український. Перед твоїм вибраним органом — УКРАЇНСЬКОЮ ЦЕНТРАЛЬНОЮ РАДОЮ стоїть велика і висока стіна, яку й треба повалити, щоб вивести народ свій на вільний шлях.

Треба сил для того. Треба духів, сміливих рук. Треба великої народної праці. А для успіху тої праці насамперед потрібні великі гроши (гроші). До сього часу український народ всі гроши свої одіслав у Всеросійську Центральну Казну, а сам не має, та немає а тепер від неї того, що повинен би мати за се.

І через те ми, Українська Центральна Рада, приписуємо всім організованим громадянам сел і городів, всім українським громадським управам і установам з 1-го числа місяця липня (липи) накладати на ладників особливий податок на рідку справу і точно і негайно регулярно пересилати його в ОКАРНИЦЮ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ.

Народе Український! В твоїх руках доля твоєї сей трудний час нестерпного безладдя й розпаду держави своєю одностайністю і держаним розумом, що ти, народ, народ, хліборобів, можеш гордо і достойно стати поруч з кожним організованим, держаним народом, як рівний з рівним.

Текст I універсала

Універсал став актом нової якості, з яким мали рахуватися в Петрограді. Автор тексту — Володимир Винниченко (1880 – 1951), який згодом очолив Генеральний секретаріат.

Ключові результати: проголошено автономію України, створено виконавчий орган УЦР — Генеральний секретаріат.

Основні положення I Універсала

- Україна вільна, але не відокремлена від Росії (автономія).
- Вищий законодавчий орган в Україні — майбутні Всенародні українські збори або Сойм.
- Українська центральна рада «на чолі нашого народу».
- Кожен орган місцевої влади, що виступав за інтереси української народу мав негайно налагодити адміністративні зв'язки з УЦР.
- Місцеву адміністрацію, яка була проти «українства», мало бути переобрано.
- У населених пунктах, де переважали національні меншини, українці повинні були «прийти до згоди й порозуміння», щоб будувати новий лад.
- Натомість УЦР сподівалася, що «народи неукраїнські» теж долучатимуться до розбудови автономної України.
- З наступного місяця запроваджувався «особливий податок на рідну справу», який мав пересилатися до бюджету УЦР.

• Наслідки

Для виконання проголошених намірів 28 червня (15 — ю. ст.) було створено Генеральний уряд, що набував значення уряду та виконував всі постанови УЦР.

Тимчасовий уряд Росії прислав делегатів для переговорів, результатом яких стало визнання УЦР крайовим органом російського уряду та поява наступного Універсала.

11
українцями, поскільки таке комплектування, по опрeдeлeннi Вi-
ськoвoгo Мiнiстрa, будe являтьсi з тeхнiчнoгo бoкy мoжливим
бeз пoрyшeннi бoєспoсoбнoстi армiї.-

Спoвiщaючи прo цe грoмaдян Укрaїни, ми твeрдo вiримo, щo
укрaїнськa дeмoкрaтiя, якa пeрeдaлa нaм свoю вoлю, рaзoм з рe-
вoлюцiйнoю дeмoкрaтiєю всiєї Рoсiї тa її рeвoлюцiйним Прaви-
тeльствoм приклaдe всi свoї сили, щoб дoвeсти всю дeржaву, i
з'oкрeмa Укрaїну, дo пoвнoгo тoржeствa рeвoлюцiї.-

Гoлoвa Укрaїнськoї Цeнтрaльнoї Рaди

М. Грушевський

Гeнeрaльнiй Сeкрeтaрiят
Укрaїнськoї Цeнтрaльнoї Рaди:

Гoлoвa Гeнeрaльнoгo Сeкрeтaрiятy

В. Винниченко

Гeнeрaльнi Сeкрeтaрi:

К. А. Олександрович

М. М. Сидор

О. Муромець

В. Седукін

Б. Митин

І. Сіменко

Гeнeрaльнiй Писарь

П. Крижан

У Київі. 1917 року липня 3-го дня.

Остання сторінка II універсала з підписами

Другий універсал Центральної ради з'явився 16 липня (3 липня — за юліанським стилем) 1917 року. Вважається відступом від попереднього документа, оскільки став компромісом між ЦР та петроградським Тимчасовим урядом.

З одного, оформлення кінцевого варіанту автономії України відкладалося до майбутніх Установчих зборів Росії; також не було уточнено

повноваження Генерального секретаріату та окреслено територію, на якій розповсюджувався вплив українського парламенту (крок назад).

З іншого боку, Тимчасовий уряд визнавав Центральну раду як регіональний представницький орган (чергове закріплення державотворчого процесу України).

Ключові результати: крок назад у розбудові автономії України, Тимчасовий уряд і його місцеві органи виконавчої влади змушені були зважати на існування Центральної ради.

Основні положення 2 Універсала

- Центральна рада невдовзі має поповнитися представниками інших національностей, що живуть в Україні.

- Склад Генерального секретаріату буде оновлено та подано на затвердження Тимчасового уряду як вищий краєвий орган місцевої влади в Україні.

- Оновлений Генеральний секретаріат діятиме як представник демократії народу України та виконуватиме владні функції за згодою з революційною Росією.

- Центральна рада підготує та подасть на затвердження майбутнім Установчим зборам законопроекти про автономний устрій України.

- УЦР призначить своїх представників до кабінету Військового Міністра, Генерального штабу Росії та Верховного Головнокомандувача. З метою комплектувати окремі військові частини українським населенням.

• Наслідки

Частина петроградських урядовців не сприйняла 2 універсал. Троє міністрів-кадетів залишило кабінет, що призвело до урядової кризи та утворення нового коаліційного Тимчасового уряду.

Одночасно з цим у Петрограді відбулося антиурядове більшовицьке повстання. А вже в серпні новий Тимчасовий уряд поставився до Центральної ради жорстко.

17 серпня (4 серпня — за юліанським стилем) 1917 року петроградський уряд затвердив «Тимчасову інструкцію Генеральному секретаріату». Як і домовлялися раніше, Секретаріат перетворювався на краєвий орган в Україні. Але юрисдикцію було обмежено 5 губерніями (замість 9). Генеральному секретаріату не було дозволено вести військові, продовольчі, судові справи, розвивати закордонні відносини, керувати транспортним сполученням і зв'язком (телеграф, пошта). Кількість секретарів зменшено до 7, при цьому 4 з них мали бути неукраїнцями (запроваджено квоту), тощо.

В інструкції не згадувався 2 універсал.

22 серпня (9 серпня — за юліанським стилем) 1917 року в резолюції Центральна рада не визнала дії Тимчасового уряду, підтвердила свою юрисдикцію у всіх дев'яти українських губерніях.

Вважати II універсал суцільним кроком назад некоректно. Оскільки події, які вказували на це відбулися у серпні. Але не були реалізовані через протидію Центральної ради та слабкість Тимчасового уряду в Україні.

Презентація за даним посиланням до даної теми

<https://gdz4you.com/prezentaciyi/istoriya-ukrayiny/universalny-centralnoyi-rady-19663/>

Домашнє завдання

Підручник Історія України 10 клас за ред. О.І.Пометун, Н.М.Гупан

Параграф 5 ст.43-49 (читаємо)

Письмово завдання 3,5 ст..49